

Insatser mot personminor

Minor följer inga fredsavtal. När vapnen har tystnat ligger minorna kvar och fortsätter att döda och lemlästa långt efter det att kriget har upphört. Ingen vet med säkerhet hur många minor som lagts ut i världen, men det rör sig om flera tiotals miljoner. Varje år sker tiotusentals olyckor. Nio av tio av dödsoffren är civila. Var femte dödsoffer är ett barn.

Förekomsten av minor är ett livsfarligt problem för befolkningen i drabbade länder. Men det är också ett stort hinder för arbetet att undanröja fattigdomen i världen. Minerad mark kan inte användas. Att röja minor är ett led i strävan att ge befolkningen – framför allt fattiga på landsbygden, återvändande flyktingar eller internflyktingar – åtminstone en liten bit odlingsbarbar mark, ett grundläggande villkor för deras överlevnad.

Sverige satsar idag genom Sida omkring 100 miljoner kronor varje år på olika insatser för minröjning. Det största stödet går till de länder som också har drabbats hårdast: Kambodja, Afghanistan, Angola, Moçambique, Bosnien, norra Irak, Laos och i Centralamerika.

Ett arbete på lång sikt. Minröjning är ett tidskrävande arbete. Varje kvadratcentimeter i ett misstänkt minfält måste undersökas med hjälp av metalldetektor. Resurserna för minröjning kommer under överskådlig tid att vara mindre än de behov av minröjning som finns. En väsentlig del av Sidas arbete på området gäller därför frågor som innebär att stöd till minröjning sker med ett långsiktigt perspektiv. Målet är att drabbade länder ska ha möjlighet att hantera problemet även när den internationella uppmärksamheten inte längre fokuseras på minorna och deras offer.

Det långsiktiga perspektivet innebär i första hand att all minröjning i ett land samordnas av en ansvarig nationell myndighet som har en överblick av behoven i hela landet. För att kunna hantera frågan på lång sikt krävs kapacitetsuppbyggnad som gäller helt andra frågor än själva minröjningen, till exempel managementfrågor, personalpolitik och organisationsstruktur.

En väsentlig fråga gäller förmågan att göra riktiga prioriteringar av vilka minfält som ska röjas först. Detta arbete måste i sin tur bygga på grundligt utförda bedömningar av förutsättningarna för att kunna tillgodose behovet av bland annat vatten, hälsovård och tillfartsvägar. I efterkrigssituationer är också frågan om äganderätt av marken ofta en mycket komplicerad fråga som måste hanteras.

Det är också nödvändigt med en kontrollmekanism, så att den röjda marken verkligen ställs till målgruppernas förfogande.

Även nya minröjningsmetoder som kan göra minröjningen snabbare, säkrare och billigare måste ta hänsyn till dessa frågor. Annars är risken att det grundläggande biståndsmålet – att höja de fattiga folkens levnadsnivå – blir åsidosatt.

Egen min-myndighet. Det svenska biståndet ges i första hand i form av finansiellt stöd till ländernas egna myndigheter för minröjning, som CMAC i Kambodja och MAC i Bosnien.

Efter decennier av inbördeskrig är Kambodja mycket hårt drabbat av minor. Landet har flest amputerade människor i världen i förhållande till folkmängden, och ytan jordbruksmark som är minerad skulle kunna försörja 130 000 familjer. Därför satsar Sida på att hjälpa till att bygga upp Kambodjas egna möjligheter att undanröja minorna genom den kambodjanska myndigheten CMAC, som samordnar all minröjning och även utbildar minröjare.

Sverige stöder ett liknande arbetet i Angola. Insatserna koncentreras till provinsen Malanje, där kapacitet även byggs upp för att hantera minproblemet på lång sikt.

Nya metoder. Svenskt stöd går också till att utveckla nya metoder för minröjning. Ett sätt för Sida att samtidigt bidra med ny teknik och jobba med frågorna på lång sikt är den minhundskapacitet som byggs upp inom den kambodjanska minröjningsmyndigheten, med hjälp av svenska försvarets hundtjänstcentrum.

Projektet påbörjades hösten 1996 och beräknas avslutas 1999. Sex svenska experter arbetar idag med utbildning av den nya enheten och efter sommaren 1998 ska hundarna börja användas i CMACs röjningsverksamhet. Hundarna ska inte i första hand leta efter enskilda minor utan användas för att snabbt kunna avgöra att en viss yta **inte innehåller** minor. Det är en process som kan innebära stora förtjänster både mätt i tid och i resurser.

Arbetet inom annan forskning att hitta nya metoder är ett mödosamt arbete som kräver lång tid och stora resurser. Även om Sverige eller andra länder skulle lyckas få fram fungerande produkter kommer röjningen alltid att ske med en kombination av manuella, maskinella och andra tekniker, som till exempel hundar. Vad som är mest effektivt kommer i det enskilda fallet att avgöras av sådant som markförhållanden, vegetation och klimat, samt ekonomiska, strukturella, organisatoriska och andra resurser.

Kunskap minskar riskerna. I väntan på att minfälten ska röjas tvingas många människor att leva i riskområden med minhotet ständigt hängande över sig. Att skaffa sig kunskap om minorna är deras enda möjlighet att göra tillvaron tryggare.

I Afghanistan arbetar FN med stöd av bland andra Sverige. Omkring 600 000 människor tar del av FN:s personliga minutbildning. Dessutom informerar radioprogram på två språk om minfaran. Kostnaden är knappt sex miljoner kronor.

Proteser till drabbade. Den som drabbas av en minexplosion får nästan alltid en fot eller ett ben avslitet. Ögonskador från splitter är också vanliga. Med proteser kan många av dem som överlevt lemlästningen lära sig att gå igen.

Sida ger stöd till protesverkstäder i en rad länder. En stor del av stödet förmedlas genom internationella Röda korskommittén, som är verksam i de flesta krigshärjade länder. Kommittén erbjuder även sjukgymnastik åt de amputerade, som får hjälp att lära sig att gå igen med sina nya proteser.

För mer information, kontakta Sidas handläggare i min-frågor Peter Swartling, e-mail: peter.swartling@sida.se, tel 08-698 52 17.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se